

**КРИТИКА І БІБЛІОГРАФІЯ****Н. Єфремова,**кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри історії держави і права
Національного університету «Одеська юридична академія»**ЦІКАВЕ ІСТОРИКО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ¹**

Складний і суперечливий процес трансформації багатьох сторін суспільного життя, який відбувається в Україні, сьогодні особливо гостро викликає потребу в дослідженні місця й ролі держави та права в ньому. Самі соціально-економічні відносини в нашій країні детермінують інноваційні цілі й завдання у сфері державно-правового будівництва. В обґрунтуванні цих процесів, а також у розробленні їх теоретичної платформи відігравати активну роль покликана історія держави і права України – наука, до першочергових проблем якої належить необхідність поглибленого аналізу процесів державотворення та права в його соціальному вираженні в контексті обґрунтування пріоритетів розвитку правової науки й політики. Тому поява нового монографічного дослідження з історії розвитку права на теренах Батьківщини є важливим здобутком.

Історія Австрійської імперії (Австро-Угорської монархії) як ніколи раніше привертає нині увагу істориків, культурологів, правознавців і політологів, причому як у Західній, так і в Східній Європі та в Україні. Причин поглибленого вивчення історії державного розвитку Австро-Угорщини сьогодні багато, однак особливий інтерес вона викликає в контексті аналізу сучасних проблем у Європі.

Звертаючись до визначення актуальності навчального посібника професора

І.Й. Бойка, доцільно зазначити, що сучасний Європейський Союз – багатонаціональне утворення, однак проблеми в міждержавних відносинах у ньому продовжують загострюватись. Шукати вихід із цієї ситуації виявилось складним завданням, проте обов'язок учених, політиків та широкого загалу громадськості полягає саме в тому, щоб відшукати зважене й обґрунтоване вирішення проблем сучасності.

У цьому контексті накопичений досвід Габсбургів як політиків і правителів, які очолювали народи з різними рівнями розвитку економіки, різними мовами, культурою й релігіями, їхні досягнення та помилки представляють певний інтерес для сучасників.

Надзвичайно цікавим цей досвід виявляється також для України, яка опинилась перед проблемою вирішення цілої низки складних внутрішньо- й зовнішньополітичних проблем. Певний інтерес наших сучасників викликає досвід створення єдиного культурного, політичного, мовного та економічного простору, а також фундаменту цього простору – права.

Завдяки втіленню цікавим низки досить послідовних реформ в Австрії не просто були об'єднані різні народи, там змогли оцінити й поступово розпочати впровадження демократичних напрацювань інших країн, що дало змогу скасувати кріпосне право та перейти до капіталістичних відносин в економіці.

¹ Бойко І.Й. Галичина у державно-правовій системі Австрії та Австро-Угорщини (1772–1918) : [навч. посібник] / І.Й. Бойко. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 312 с.



У сучасних складних політико-економічних умовах у світі важливо добре усвідомлювати державно-правовий досвід Австро-Угорської монархії, а також причини й наслідки її розвалу в 1918 р. З огляду на наведене вважаємо, що І.Й. Бойко майстерно впорався з поставленим завданням. Його навчальний посібник має вважений зміст, логічно пов'язаний із трьома періодами в історії Австрійської (Австро-Угорської) монархії, що пов'язані з історією Галицького краю та всією Західною Україною з кінця XVIII – до початку XX ст.

Історико-правове дослідження І.Й. Бойка, покладене в основу цього навчального посібника, спирається на багаторічний досвід ученого, який останні 20 років безперервно здійснює глибокі наукові дослідження архівних матеріалів із цієї теми. Цікаві знахідки й науково обґрунтовані дані автор почав видавати ще з 1990-х рр. Із часом вони доповнювались і вдосконалювались у колективних та індивідуальних працях ученого.

Підготований навчальний посібник розроблявся автором із залученням широкої джерельної бази, що налічує більше 380 джерел: спеціалізованої наукової літератури вітчизняних і закордонних авторів, архівних матеріалів, австрійських нормативно-правових актів тощо.

Ця праця демонструє авторські позиції з багатьох питань, присвячених проблемам історії держави й права. До речі, досить повно розкриті питання, присвячені аналізу правової культури на західноукраїнських теренах у складі Австро-Угорщини. У цьому контексті висвітлюється еволюція категорії «праворозуміння», зокрема, сутнісні ознаки та дихотомія вивчення цього процесу. Наголошується на тому, що пошук оптимального або універсального визначення права був характерний як для вітчизняної, так і для зарубіжної доктрини в минулому.

Аналізуючи державно-правовий розвиток Австро-Угорщини, І.Й. Бойко також пояснює причини появи й особливості різних шкіл права в цій державі.

Найбільш поширеними серед них є позитивістський підхід, соціологічна школа права, теорія природного права та філософське розуміння права. Також приділяється увага аналізу витоків конституційного права на території Галичини.

Посібник безперечно має наукову новизну та теоретичну цінність. У роботі окреслено основні проблеми з історії правового становища Галицького краю в складі Австрії та Австро-Угорщини, визначено причини й наслідки національного гноблення українців в імперії Габсбургів, проаналізовано органи влади та управління, законодавство, а також визначено причини їх реформування.

Навчальний посібник І.Й. Бойка «Галичина у державно-правовій системі Австрії та Австро-Угорщини 1772–1918» є цілісним, ґрунтовним науковим дослідженням, важливим для здійснення навчального процесу у вищих навчальних закладах. Видання містить систематизований масив наукової літератури, який слугуватиме допоміжним матеріалом для представників історико-правових та інших суміжних наукових галузей для кращого розуміння й усвідомлення наукових досліджень, здобутків учених різних спеціальностей.

Сформульовані висновки й положення є корисними для сучасних студентів, дослідників історії держави й права України та зарубіжних країн, а також філософів. Викладені в посібнику матеріали дають змогу отримати цілісну картину розвитку органів влади та управління, а також права в Галицькому краї доби австрійського панування. Вони також сприятимуть виявленню особливостей боротьби українського народу за права українців і відродження їх власної держави серед інших європейських країн.

До кожного розділу навчального посібника автором було додано перелік питань для самоконтролю засвоєних студентами знань. Матеріали посібника викладено чітко, логічно й доступно для студентів. На жаль, у посібнику не було розміщено географічних карт, які були б доцільними для кращого оволодіння





матеріалами, проте це не зменшує позитивне враження та загальне значення підготованого посібника.

Посібник розроблений відповідно до вимог обов'язкових стандартів з історії держави й права України, затверджених Міністерством освіти і науки України. Структурно він більш об'ємно деталізує

один із найскладніших періодів в історії держави та права України. Розроблений посібник виконаний на високому науковому рівні та може бути рекомендований як студентам вищих навчальних закладів юридичного спрямування, так і науковцям, науково-педагогічним працівникам.

